

กัญชากับไอคิวที่ลดลง

CANNABIS & IQ DECLINE

นายแพทย์ทวีศักดิ์ ลีรัตนเรชา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

กัญชา (Cannabis) เป็นยาเสพติดให้โทษที่ถูกกฎหมายในบางประเทศ แต่ก็มีข้อจำกัดในการนำมาใช้ ห้ามใช้ในเด็ก และวัยรุ่น สตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร เพราะมีสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่สำคัญ คือ tetrahydrocannabinol (THC) ซึ่งมีฤทธิ์เสพติด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการทำงานของสมองที่กำลังพัฒนา ส่งผลให้ไอคิวหรือระดับเชาวน์ปัญญาลดลง

จากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) พบว่าการใช้กัญชา มีความสัมพันธ์กับการลดลงของเนื้อสมองส่วนสีเทา (grey matter) ในสมองส่วน hippocampus ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความจำและการประมวลผลข้อมูล และสมองส่วน amygdala ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมเหตุผลและอารมณ์ (Rocchetti et al., 2013)

การศึกษาล่าสุดยังพบว่า ถึงแม้จะมีการใช้กัญชาเพียงเล็กน้อย สมองของวัยรุ่นที่ใช้กัญชาจะมีปริมาณเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Orr et al., 2019) และการใช้กัญชาต่อเนื่องเป็นเวลานาน พบว่า มีปริมาณของสมองส่วน hippocampus ลดลง ในช่วงวัยกลางคน และความสามารถในการทำงานของสมอง (cognitive function) ลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อโรคสมองเสื่อมด้วย (Meier et al., 2022)

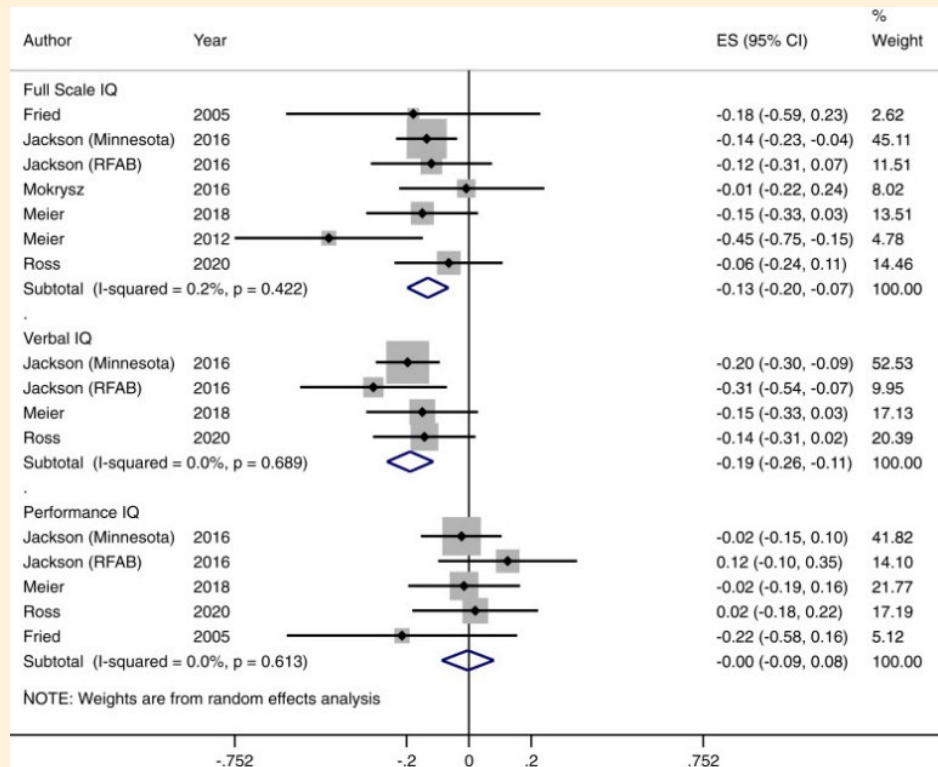
“การใช้กัญชาทำให้ไอคิวลดลง” เป็นเพียงคำกล่าวอ้างลอย ๆ หรือไม่ หรือมีหลักฐานยืนยันชัดเจน สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่ควรเรียนรู้และทำความเข้าใจ เพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับกัญชา โดยเฉพาะในเด็กและวัยรุ่น ตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีในเชิงวิชาการ

ผลของกัญชาต่อไอคิว

จากการสรุปผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ (systematic review) และการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) ของ Emmet Power และคณะ (2021) โดยเน้นที่ผลของการใช้กัญชาต่อไอคิว ในกลุ่มผู้ใช้วัยรุ่น พบว่า “ยิ่งวัยรุ่นเริ่มใช้กัญชาเร็วและใช้ต่อเนื่องนานขึ้น ยิ่งเพิ่มโอกาสที่จะทำให้ไอคิวลดลง”

โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสิ้น 2,875 เรื่อง เมื่อตัดงานวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเหลืองานวิจัยที่ติดตามกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลาต่อเนื่อง (cohort study) เพียง 7 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับปานกลางถึงสูง ในชาติตะวันตก 4 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา และนิวซีแลนด์ มีกลุ่มตัวอย่าง 6,116 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (ผู้ใช้กัญชา) 808 คน และกลุ่มควบคุม (ไม่ใช้กัญชา) 5,308 คน มีการติดตามในระยะเวลายาวเฉลี่ย 18 ปี

ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กัญชาบ่อยและการติดกัญชาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น กับไอคิวที่ลดลง โดยกลุ่มทดลองที่ใช้กัญชา มีค่าไอคิวด้านภาษา (verbal IQ) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในงานวิจัยทั้ง 7 เรื่อง ส่วนค่าไอคิวรวม (Full scale IQ) พบว่าค่าเฉลี่ยไอคิวลดลงประมาณ 2 แต้ม ในงานวิจัยทั้ง 7 เรื่อง โดยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 เรื่อง

แผนภาพแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้และการติดกัญชา กับไอคิวที่ลดลง

ที่มา: Power et al., 2021

ปี ค.ศ. 2012 Meier และคณะ รายงานผลการวิจัยระยะยาว Dunedin (Dunedin cohort study) ในประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อติดตามการใช้กัญชาแบบต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 38 ปี จำนวน 1,037 คน พบว่า การใช้กัญชาอย่างสม่ำเสมอ (persistent cannabis use) และการใช้กัญชาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น (adolescent-onset cannabis use) มีความสัมพันธ์กับการทำงานของระบบจิตประสาทที่แย่ลง (neuropsychological decline) โดยเห็นได้ชัดจากผลไอคิวที่ลดลง

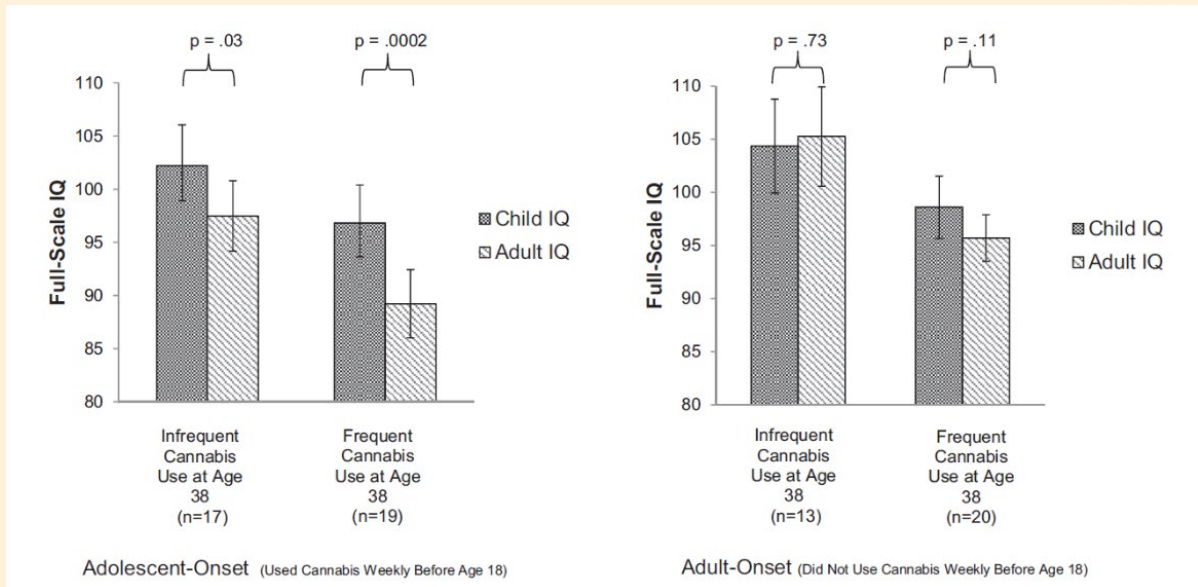
การใช้กัญชาอย่างสม่ำเสมอ (persistent cannabis use) ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีภาวะติดกัญชา (cannabis dependence) หรือผู้ที่ใช้กัญชาเป็นประจำ (regular cannabis use) มีความสัมพันธ์กับผลไอคิวที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งค่าไอคิวรวม (Full scale IQ) และค่าไอคิวด้านภาษา (verbal IQ) ยิ่งใช้กัญชานาน ยิ่งไอคิวลดลงมากขึ้น เช่น กลุ่มผู้ที่ได้รับวินิจฉัยว่ามีภาวะติดกัญชา ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยไอคิวลดลง ประมาณ 6 แต้ม (จาก 99.68 เป็น 93.93)

	N	% male	Age 7-13 full-scale IQ	Age 38 full-scale IQ	Δ IQ effect size*
Persistence of cannabis dependence					
Never used, never diagnosed	242	38.84	99.84 (14.39)	100.64 (15.25)	0.05
Used, never diagnosed	479	49.48	102.32 (13.34)	101.25 (14.70)	-0.07
1 diagnosis	80	70.00	96.40 (14.31)	94.78 (14.54)	-0.11
2 diagnoses	35	62.86	102.14 (17.08)	99.67 (16.11)	-0.17
3+ diagnoses	38	81.58	99.68 (13.53)	93.93 (13.32)	-0.38
Persistence of regular cannabis use					
Never used	242	38.84	99.84 (14.39)	100.64 (15.25)	0.05
Used, never regularly	508	50.59	102.27 (13.59)	101.24 (14.81)	-0.07
Used regularly at 1 wave	47	72.34	101.42 (14.41)	98.45 (14.89)	-0.20
Used regularly at 2 waves	36	63.89	95.28 (10.74)	93.26 (11.44)	-0.13
Used regularly at 3+ waves	41	78.05	96.00 (16.06)	90.77 (13.88)	-0.35

ตารางแสดง ค่าไอคิวก่อนและหลังใช้กัญชา

ที่มา: Meier et al., 2012

กลุ่มที่เริ่มใช้กัญชาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น (adolescent-onset cannabis use) พบว่ามีค่าไอคิวลดลงมากกว่ากลุ่มที่เริ่มใช้กัญชาในวัยผู้ใหญ่ (adult-onset cannabis users) และพบว่ามีค่าไอคิวลดลงโดยไม่ขึ้นอยู่กับว่ามีการใช้บ่อยหรือไม่ก็ตาม ในขณะที่กลุ่มที่เริ่มใช้กัญชาในวัยผู้ใหญ่จะมีค่าไอคิวลดลงเมื่อมีการใช้บ่อยเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เริ่มใช้กัญชาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น แม้จะหยุดใช้กัญชาแล้ว สมองก็ไม่สามารถฟื้นกลับมาได้ดีเหมือนเดิม และถ้ายังใช้กัญชาอย่างต่อเนื่องก็ยังมีค่าไอคิวลดลงมากขึ้น

แผนภาพแสดง ค่าไอคิวที่เปลี่ยนแปลง ในกลุ่มที่เริ่มใช้กัญชาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น และกลุ่มที่เริ่มใช้กัญชาในวัยผู้ใหญ่

ที่มา: Meier et al., 2012

ปี ค.ศ. 2022 งานวิจัยที่ดีที่สุดพิมพ์ล่าสุด โดย Meier และคณะ ซึ่งเป็นผลการวิจัยระยะยาว Dunedin (Dunedin cohort study) ในประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อติดตามการใช้กัญชาแบบต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 45 ปี จำนวน 1,037 คน ซึ่งเป็นชุดเดิมที่เคยรายงานเมื่อ 10 ปีก่อน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มที่ใช้กัญชาแบบต่อเนื่อง (long-term cannabis users) อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี
- 2) กลุ่มที่ใช้กัญชาเพื่อสันทนาการช่วงวัยกลางคน (midlife recreation cannabis users) ใช้ 6-51 วันต่อปี
- 3) กลุ่มที่ไม่ใช้กัญชา (cannabis nonusers)
- 4) กลุ่มที่หยุดใช้กัญชาแล้ว (cannabis quitters)
- 5) กลุ่มที่ใช้บุหรี่แบบต่อเนื่อง (long-term tobacco users)
- 6) กลุ่มที่ใช้แอลกอฮอล์แบบต่อเนื่อง (long-term alcohol users)

พบว่า เมื่อเทียบค่าไอคิวที่อายุ 45 ปี กับค่าไอคิวในช่วงวัยเด็ก 7-11 ปี กลุ่มที่ใช้กัญชาแบบต่อเนื่อง มีค่าไอคิวเฉลี่ยลดลง 5.5 คะแนน ผลที่ได้มีความแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ใช้กัญชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และส่งผลให้การเรียนรู้และความเร็วในการประมวลผลของสมองลดลง นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาในเรื่องความจำและสมาธิอีกด้วย

ยังพบอีกว่ากลุ่มที่ใช้กัญชาเพื่อสันทนาการในช่วงวัยกลางคน มีค่าไอคิวเฉลี่ยลดลง 3.5 คะแนน และกลุ่มที่หยุดใช้กัญชาแล้ว มีค่าไอคิวเฉลี่ยลดลง 3.3 คะแนน ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ใช้กัญชา มีค่าไอคิวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.70 คะแนน แต่ยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

IQ	Comparison Group												Difference Between Long-Term Cannabis Users and Comparison Groups				
	Long-Term Cannabis Users (N=84)		1. Cannabis Nonusers (N=196)		2. Long-term Tobacco Users (N=75)		3. Long-term Alcohol Users (N=57)		4. Midlife Recreational Cannabis Users (N=65)		5. Cannabis Quitters (N=59)		LT vs. 1	LT vs. 2	LT vs. 3	LT vs. 4	LT vs. 5
	Mean	95% CI	Mean	95% CI	Mean	95% CI	Mean	95% CI	Mean	95% CI	Mean	95% CI	p	p	p	p	p
Child IQ	99.3	96.4, 102.2	101.4	99.4, 103.4	93.0	89.8, 96.2	99.3	96.1, 102.5	105.1	102.0, 108.3	97.6	93.7, 101.5	0.14	0.01	0.99	0.006	0.48
Adult IQ	93.8	90.6, 97.0	102.1	99.9, 104.2	91.5	88.2, 94.7	98.8	95.8, 101.8	101.6	98.1, 105.2	94.3	90.6, 98.0	<0.001	0.44	0.03	0.001	0.85
Δ IQ	-5.5	-7.4, -3.6	0.70	-0.67, 2.0	-1.5	-3.8, 0.75	-0.50	-2.8, 1.8	-3.5	-5.8, -1.2	-3.3	-6.7, 0.01	<0.001	0.02	<0.001	0.17	0.24
Δ ES IQ	-0.37	-0.57, -0.18	0.25	0.12, 0.39	0.03	-0.20, 0.26	0.13	-0.10, 0.37	-0.17	-0.40, 0.06	-0.15	-0.49, 0.18	—	—	—	—	—

^a Statistical tests of group comparisons are adjusted for sex, but means are unadjusted. Δ IQ=change in IQ (adult IQ minus child IQ); Δ ES IQ= effect size for IQ change (IQ change scores were standardized on the full sample [mean=0, SD=1]); LT=long-term cannabis users. Boldface for p values indicates a statistically significant difference (p<0.05) compared with long-term cannabis users. Dashes for Δ ES IQ indicate that the results are the same as the results for Δ IQ.

ตารางแสดง ค่าไอคิวที่เปลี่ยนแปลง ในกลุ่มที่ใช้กัญชาแบบต่อเนื่อง เปรียบเทียบกับอีก 5 กลุ่ม ใน Dunedin cohort study

ที่มา: Meier et al., 2022

เอกสารอ้างอิง

มูฮัมมัดฟาห์มี ตาละละ. (2564). **วัยรุ่นระวัง กัญชา ยิ่งใช้นาน IQ ยิ่งลด**. [Online]. Available URL: <https://cads.in.th/cads/content?id=297>

Meier MH, Caspi A, Ambler A, Harrington H, Houts, R, Keefe RS & et. al. (2012). Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife. **Proceedings of the National Academy of Sciences**, 109(40).

Meier MH, Caspi A, Knodt AR, Hall W, Ambler A, Harrington H, Hogan S, Houts RM, Poulton R. (2022). Long-term cannabis use and cognitive reserves and hippocampal volume in midlife. **Am J Psychiatry**, 179(5); 362–374.

National Institute on Drug Abuse. (2020). **Cannabis (Marijuana) Research Report**. [Online]. Available URL: <https://nida.nih.gov/publications/research-reports/marijuana>

Orr C, Spechler P, Cao Z, Albaugh M, Chaarani B, Mackey S & et. al. (2019). Grey matter volume differences associated with extremely low levels of Cannabis use in adolescence. **The Journal of Neuroscience**, 39(10); 1817–1827.

Power E, Sabherwal S, Healy C, O' Neill A, Cotter D, Cannon M. (2021). Intelligence quotient decline following frequent or dependent cannabis use in youth: a systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. **Psychol Med**, 51(2); 194–200.

Rocchetti M, Crescini A, Borgwardt S, Caverzasi E, Politi P, Atakan Z, & Fusar-Poli P. (2013). Is cannabis neurotoxic for the healthy brain? A meta-analytical review of structural brain alterations in non-psychotic users. **Psychiatry and Clinical Neurosciences**, 67(7); 483–492.

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตนโรชา. (2565). **กัญชา กับ ไอคิว ที่ลดลง**. [Online]. Available URL:

<https://www.happyhomeclinic.com/mh22-cannabis-iq.html>

(บทความต้นฉบับ: กรกฎาคม 2565)